

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БАС ПРОКУРОРЫ

ГЕНЕРАЛЬШЫ
ПРОКУРОР
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік Ел даңғылы, 14
тел.: 8 (7172) 71 28 68, факс: 8 (7172) 30 18 65
www.prokuror.gov.kz

010000, город Нур-Султан, проспект Мәңгілік Ел, 14
тел.: 8 (7172) 71 28 68, факс: 8 (7172) 30 18 65
www.prokuror.gov.kz

03.12.2020 № 2-011523-20-73014
05.11.2020ж ДС-178

Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің
депутаттарына
(тiм бойынша)

Депутаттық сауалға қатысты

Құрметті депутаттар!

Бас прокуратура кәсіпкерлерге қатысты қылмыстық істерді Экономикалық тергеу қызметінің (бұдан әрі – ЭТҚ) тіркеу заңдылығын тексеру туралы сауалды қарады.

Тексеру кезінде ЭТҚ-ның іс жүргізуінде бизнес субъектілеріне қатысты 663 сотқа дейінгі тергеп-тексеру болған. Негізінен, бұл жалған шот-фактураларды жазып беру – 266 (40%) және бюджет қаражатын ұрлау – 154 (23%) фактілері бойынша істер, олар бойынша мемлекетке келтірілген залал 186 млрд теңгеден астам соманы құраған.

Дайындалып жатқан, жасалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылық (ҚПК-нің 180-бабы) туралы ЭТҚ-ның лауазымды адамдарының баянаттары сотқа дейінгі тергеп-тексерудің басталуына себеп болды.

Қылмыстық-процестік кодекстің (бұдан әрі – ҚПК) 184 және 185-баптарына сәйкес қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәліметтер алынған жағдайларда баянат толтыру және оны Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізіліміне (бұдан әрі – СДТБТ) тіркеу міндетті сипатқа ие болады. Тіркеуден бас тартуға жол берілмейді және заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

ҚПК-нің 179-бабына сәйкес тексерулер, ревизиялар, аудит актілерімен және тізбесі түпкілікті болып табылмайтын басқа да құжаттармен расталған залал туралы мәліметтердің болуы тергеп-тексеруді бастау үшін міндетті шарт болып табылады.

Атап айтқанда, салық салу саласындағы бұзушылықтар туралы залал, салықтық тексеру актісінен басқа, маманның қорытындысымен (анықтамасымен) немесе салық қызметі органдарының мәліметтерімен, қорытындыларымен, анықтамаларымен расталуы мүмкін (Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 бұйрығымен бекітілген Қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы арызды, хабарды немесе баянатты қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларының 12-тармағының 4) тармақшасы).

Документ подгот. Платонов Руслан Евгеньевич, 7171617@prokuror.kz
Документ подписан: Нурдаuletов Гизат Дауренбекович, 03.12.2020 19:37:59

ИС «Қадағалау» 201 712 13

ЭТҚ қылмыстық істері бойынша залал мемлекеттік кірістер органдары мамандарының (363), қаржы мониторингі (134), ішкі мемлекеттік аудит (26) органдарының лауазымды адамдарының және басқа да тәуелсіз мамандардың (140) қорытындыларымен анықталған.

Қылмыстық істерді зерделеу көрсеткендей, залал туралы материалдар (күжаттар) «Жедел-іздістіру қызметі туралы» Заңының 8-бабына сәйкес алынған, онда мамандарды жауаптылыққа тарту көзделген және қылмыстық процесте дәлелдемелер ретінде пайдаланылуы мүмкін (ҚПК-нің 120-бабы, Жоғарғы Соттың 24.01.2020 ж. №3 нормативтік қаулысының 18, 27-тармақтары).

Бұл ретте, маманның қорытындысының өзі қылмыстық жауаптылыққа тартудың бір ғана дәлелі болып табылмайды, ол қатыстылығы, жол берілетіндігі, дұрыстығы тұрғысынан бағалануға және басқа да дәлелдемелермен жиынтықта зерттелуге жатады (ҚПК-нің 125-бабы).

Бұдан басқа, маманның пікірі сараптамалық зерттеуді алмастыра алмайды, қажет болған жағдайда және процеске қатысушылардың өтінішхаттары болған кезде тиісті сот сараптамасы тағайындалады.

Тексеру барысында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің аумақтық органдары мамандарының қорытындыларын ЭТҚ-ның негізсіз пайдалану фактілері анықталмады.

Сонымен қатар прокуратура органдары залалдың мөлшерін анықтау үшін ЭТҚ мамандары тартылған, тергеп-тексеру барысында қорытындылары расталмаған 17 жағдайды анықтады (қылмыстық құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты барлық істер тоқтатылған).

Ағымдағы жылғы 26 қарашада аталған фактілер ЭТҚ басшылығының қатысуымен өткен кеңесте қаралды, онда жасалатын қорытындылардың дұрыстығын және объективтілігін қамтамасыз ету және қылмыстық істерді СДТБТ-да негізсіз тіркеуін болдырмау талап етілді.

ЭТҚ қызметінде аталған және басқа да анықталған бұзушылықтардың нәтижелері бойынша Қаржы министрінің атына заңдылықты бұзушылықтарды жою туралы ұсыныс енгізілді.

Жалпы, адал кәсіпкерлерді қорғау прокуратура органдарының маңызды міндеті болып табылады. Қадағалау жұмыс істеп тұрған бизнес субъектілерінің мүдделерін сақтау және көлеңкелі экономикаға қарсы іс-қимыл саласындағы жазаның бұлтарпастығы қағидаты бойынша қамтамасыз етіледі.

2017 жылдан бастап экономикалық қылмыстарды ізгілендіру, қылмыстық іс жүргізу заңнамасын жетілдіру бойынша айтарлықтай жұмыс жүргізілді, бұл құқық қорғау органдары тарапынан бизнеске қысымды қысқартуға мүмкіндік берді.

«Атамекен» ҰКП-мен, Парламент депутаттарымен, «Ақ жол» ҚДП өкілдерімен, басқа да мүдделі органдармен өзара іс-қимыл жасай отырып, Бас прокуратура алаңында кәсіпкерлікті қорғау мәселелері бойынша төрт форум өткізілді.

Нәтижесінде, егер 2015-2017 жылдар аралығында елімізде экономикалық қызмет саласында 13 731 қылмыстық құқық бұзушылық тіркелген болса, соңғы екі жыл ішінде барлығы 2 588 (2018 жылы - 1 535; 2019 жылы - 1 053) тіркелген.

Ағымдағы жылдың өзінде прокурорлар кәсіпкерлердің сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау заңдылығы мәселелері бойынша 19 шағымын қарады, олардың 6-уы қанағаттандырылды.

Қадағалау қызметі барысында қылмыстық құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты кәсіпкерлік субъектілерге қатысты негізсіз басталған 16 қылмыстық іс тоқтатылды.

Анықталған заңдылықты бұзушылықтар бойынша ЭТҚ-ның атына 151 қадағалау актісі енгізілді, 150 лауазымды адам тәртіптік жауаптылыққа тартылды.

Мемлекет басшысының ағымдағы жылғы 1 қыркүйектегі Жолдауы шеңберінде қылмыстық қудалау органдарының негізсіз араласуынан бизнесті қорғау бойынша жұмыстар әрі қарай жүргізілуде.

Президенттің ағымдағы жылғы 14 қыркүйектегі Жарлығымен бекітілген Жалпыұлттық іс-шаралар жоспарын орындау үшін 2021 жылдан бастап адамның, оның ішінде кәсіпкерлердің құқықтары мен бостандықтарын қозғайтын негізгі процесстік шешімдерді прокурормен келісу тетігін енгізуге дайындық жүргізілуде.

Ағымдағы жылғы 1 қазаннан бастап бүкіл ел бойынша қылмыстық істер бойынша негізгі процесстік шешімдерді прокурорлармен электрондық келісу бойынша пилоттық жоба басталды. Тек 2 айдың ішінде прокурорлар онлайн режимінде ЭТҚ-ның 108 негізсіз іс жүргізу шешімін анықтап, күшін жойды.

Бұдан басқа, Президент жанындағы Құқық қорғау және сот жүйелерін реформалау жөніндегі комиссияның жұмыс тобы (құрамына мемлекеттік органдардың, «Атамекен» ҰКП өкілдері, тәуелсіз ғалымдар мен заңгерлер кіреді) қылмыстық процесте кәсіпкерлердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды күшейту жөніндегі өзге де шараларды пысықтауда.

Атап айтқанда, жаңа процесстік тәртіптің енгізілуі талқылануда, ол бойынша бизнес субъектілеріне қатысты тергеу әрекеттері соттың немесе прокурордың санкциясымен ғана жүргізіледі.

Осы бағытта жұмыстар жалғасуда.

Ғ. Нұрдәулетов

Парламент Мәжілісі депутаттарының тізімі

1. Абсатиров К.Г.,
2. Перуашев А.Т.,
3. Барлыбаев Е.Қ.,
4. Дүйсембинов Б.С.,
5. Еспаева Д.М.,
6. Қазбекова М.А.,
7. Никитинская Е.С.

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БАС ПРОКУРОРЫ**

**ГЕНЕРАЛЬНЫЙ
ПРОКУРОР
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

010000, Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік Ел даңғылы, 14
тел.: 8 (7172) 71 28 68, факс: 8 (7172) 30 18 65
www.prokuror.gov.kz

010000, город Нур-Султан, проспект Мәңгілік Ел, 14
тел.: 8 (7172) 71 28 68, факс: 8 (7172) 30 18 65
www.prokuror.gov.kz

03.12.2020 № 2-011523-20-73014

ДЗ-178 05.11.2020г.

**Депутатам
Мажилиса Парламента
Республики Казахстан
(по списку)**

Относительно депутатского запроса

Уважаемые депутаты!

Генеральной прокуратурой рассмотрен запрос о проверке правомерности регистрации уголовных дел в отношении предпринимателей Службой экономических расследований (далее - СЭР).

На момент проверки в производстве СЭР находилось 663 досудебных расследований в отношении субъектов бизнеса. В основном, это дела по фактам выписки фиктивных счетов-фактур - 266 (40%) и хищений бюджетных средств – 154 (23%), ущерб государству по ним составил более 186 млрд тенге.

Поводами к началу досудебного расследования послужили рапорта должностных лиц СЭР о подготавливаемом, совершаемом или совершенном уголовном правонарушении (ст.180 УПК).

Согласно статьям 184 и 185 Уголовно-процессуального кодекса (далее - УПК) в случаях получения сведений об уголовном правонарушении составление рапорта и регистрация его в Едином реестре досудебных расследований (далее – ЕРДР) носит обязательный характер. Отказ в регистрации не допускается и влечет установленную законом ответственность.

В соответствии со статьей 179 УПК обязательным условием для начала расследования является наличие сведений об ущербе, подтвержденном актами проверок, ревизий, аудита и другими документами, перечень которых не является исчерпывающим.

В частности, ущерб о нарушениях в сфере налогообложения, помимо акта налоговой проверки, может быть подтвержден заключением (справкой) специалиста, или сведениями, заключениями, справками органов налоговой службы (пп.4) п.12 Правил приема и регистрации заявления, сообщения или рапорта об уголовных правонарушениях, а также ведения ЕРДР, утвержден Приказом Генерального Прокурора от 19.09.2014 года № 89).

Документ подготовил: Платонов Руслан Евгеньевич, 7171617@prokuror.kz
Документ подписал: Нурдаулетов Гизат Дауренбекович, 03.12.2020 19:37:52

ИС «Қадағалау» 2017/12/13

По уголовным делам СЭР ущерб установлен заключениями специалистов органов государственных доходов (363), должностных лиц органов по финансовому мониторингу (134), внутреннего государственного аудита (26) и другими независимыми специалистами (140).

Изучение уголовных дел показало, что материалы (документы) об ущербе получены в соответствии со статьей 8 Закона «Об оперативно-розыскной деятельности», где предусмотрено привлечение специалистов, и они могут использоваться в уголовном процессе в качестве доказательств (ст.120 УПК, п.п.18, 27 Нормативного постановления Верховного Суда от 24.01.2020г. №3).

При этом само заключение специалиста не является единственным доказательством для привлечения к уголовной ответственности, оно подлежит оценке с точки зрения относимости, допустимости, достоверности и исследованию в совокупности с другими доказательствами (ст.125 УПК).

Кроме того, мнение специалиста не может заменить экспертное исследование, при необходимости и наличии ходатайств участников процесса назначается соответствующая судебная экспертиза.

Проверкой фактов необоснованного использования СЭР заключений специалистов территориальных органов Агентства по противодействию коррупции не установлено.

Между тем, органами прокуратуры выявлено 17 случаев, когда для установления размера ущерба привлекались специалисты СЭР, выводы которых в ходе расследования не подтвердились (все дела прекращены за отсутствием состава уголовного правонарушения).

26 ноября текущего года отмеченные факты рассмотрены на совещании с участием руководства СЭР, на котором потребовано обеспечить достоверность и объективность заключений специалистов, исключить необоснованную регистрацию уголовных дел в ЕРДР.

По результатам выявленных указанных и других нарушений в деятельности СЭР в адрес Министра финансов внесено представление об устранении нарушений законности.

В целом, защита добросовестных предпринимателей является важнейшей задачей органов прокуратуры. Надзор обеспечивается по принципу соблюдения интересов действующих субъектов бизнеса и неотвратимости наказания в сфере противодействия теневой экономике.

С 2017 года проведена значительная работа по гуманизации экономических преступлений, совершенствованию уголовно-процессуального законодательства, которая позволила сократить давление со стороны правоохранительных органов на бизнес.

Во взаимодействии с НПП «Атамекен», депутатами Парламента, представителями ДПК «Ак жол», другими заинтересованными органами на площадке Генеральной прокуратуры проведено четыре форума по вопросам защиты предпринимательства.

В результате, если за период с 2015 по 2017 годы в стране зарегистрировано 13 731 уголовное правонарушение в сфере экономической деятельности, то за последние два года всего 2 588 (2018г. - 1 535; 2019г. - 1 053).

Только в текущем году прокурорами рассмотрено 19 жалоб предпринимателей по вопросам законности начала досудебного расследования, 6 из них удовлетворены.

В ходе надзорной деятельности за отсутствием состава уголовного правонарушения прекращено 16 уголовных дел, необоснованно начатых в отношении субъектов предпринимательства.

По выявленным нарушениям законности в адрес СЭР внесен 151 акт надзора, к дисциплинарной ответственности привлечено 150 должностных лиц.

Дальнейшая работа по ограждению бизнеса от необоснованного вмешательства органов уголовного преследования проводится в рамках Послания Главы государства от 1 сентября текущего года.

Во исполнение Общенационального плана мероприятий, утвержденного Указом Президента от 14 сентября текущего года, идет подготовка к внедрению с 2021 года механизма согласования прокурором ключевых процессуальных решений, затрагивающих права и свободы человека, в т.ч. предпринимателей.

С 1 октября текущего года по всей стране начат пилотный проект по электронному согласованию прокурорами основных процессуальных решений по уголовным делам. Только за 2 месяца пилота прокурорами в режиме онлайн выявлено и отменено 108 необоснованных процессуальных решений СЭР.

Кроме того, Рабочей группой Комиссии по реформе правоохранительной и судебной систем при Президенте (в состав входят представители государственных органов, НПП «Атамекен», независимые ученые и юристы) прорабатываются иные меры по усилению защиты прав и законных интересов предпринимателей в уголовном процессе.

В частности, обсуждается введение нового процессуального порядка, по которому следственные действия в отношении субъектов бизнеса будут проводиться только с санкции суда или прокурора.

Работа в данном направлении продолжается.

Г. Нурдаулетов

Список депутатов Мажилиса Парламента

1. Абсатиров К.Г.
2. Перуашев А.Т.,
3. Барлыбаев Е.Х.,
4. Дюсембинов Б.С.,
5. Еспаева Д.М.,
6. Казбекова М.А.,
7. НИКИТИНСКАЯ Е.С.